

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN PALAUTE TURUN YLIOPISTOLLE SYKSYLLÄ 2014

1. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFILI JA PAINOALAT

Turun yliopisto haluaa profiloitua kansainvälisenä huippuyliopistona. Strategisten tavoitteiden toteuttaminen tapahtuu toimenpideohjelmien kautta, joille on nimetty vastuulliset tahot. Yliopiston hallitus seuraa tavoitteiden toteutumista toiminnanohjausjärjestelmän avulla.

Yliopiston johto on aktiivisesti tarjonnut erilaisia vaikutuskanavia henkilöstölle. Erityisesti tiedekuntien ja osastojen johdon sekä sidosryhmien vaikuttamis- ja keskustelumahdollisuudet ovat viime vuosina parantuneet. Ohjaukseen liittyneen yliopistovierailun perusteella henkilöstöllä ja opiskelijoilla on halua vahvistaa keskustelukulttuuria ja päästä vaikuttamaan strategian sisältöön vahvemmin jo valmisteluvaiheessa. Tämä vahvistaisi myös yliopistokokonaisuuden yhtenäisyyttä.

Yliopisto on käynnistänyt strategian kokonaisuudistuksen, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2014 loppuun mennessä. Tämä tulee vaikuttamaan myös vahvuusalojen määritelmiin. Yliopiston tulee varautua tarvittaessa tarkentamaan strategiaansa keväällä 2015 siten, että se ottaa huomioon uuden hallitusohjelman mukaiset korkeakoulupoliittiset linjaukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että yliopistojen valtakunnallinen rahoitusmalli on luotu yliopistojen välisen rahoituksen määrääntymisen perustaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että yliopiston tulee sisäisessä resurssien kohdentamisessaan ottaa nykyistä vahvemmin huomioon yliopiston strategia ja varata sen toteuttamiseen riittävä liikkumavara.

Yliopisto on laajentanut ja on edelleen laajentamassa osallistumistaan uusimuotoiseen SHOK -toimintaan. Tämä tarjoaa uusia yhteistyömahdollisuuksia, mutta ei välttämättä merkitse lisääntyvää rahoituspohjaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö kehottaa yliopistoa harkitsemaan SHOK -osakkuuksia painoalojensa vahvistamisen näkökulmasta.

Suomalaisten tekniikan yliopistojen työnjako- ja yhteistyökeskusteluja on käyty jo useiden vuosien aikana tutkimukseen, koulutukseen ja infrastruktuureihin liittyen. Yliopistojen johdon ja tekniikan alan osaston johtajien kesken on saatu aikaiseksi määrämuotoiset keskusteluyhteydet ja tiettyjä konkreettisia toimenpiteitäkin. Toistaiseksi valtakunnallisesti merkittäviä rakenteellisen kehittämisen toimia ei ole kuitenkaan tapahtunut, mikä on alan kehittämisen ja voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön kannalta valitettavaa.

Strategian toteutumisen seurantaindikaattoreissa on kolmella neljästä tapahtunut myönteistä kehitystä, joista julkaisufoorumien tasoluokituksen 2 ja 3 saaneiden julkaisujen tavoite on jo selvästi ylitetty. Yliopistolla on kuitenkin merkittävästi kehitettävää strategian mukaisessa kansainvälisyydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota siihen, että yliopiston uusista professorirekrytoinneista ulkomaalaisten henkilöiden osuus viimeisen neljän vuoden aikana on hyvin pieni.

2. PERUSTEHTÄVÄT

2.1 KOULUTUS

Yliopisto on panostanut toimivien opiskeluprosessien kehittämiseen sekä opettajien ja opiskelijoiden sitouttamiseen oppimisprosessiin, mikä näkyy aiempaa parempina tuloksina suoritettujen tutkintojen määrissä. Yliopiston tulee edelleen kiinnittää huomiota kasvatustieteellisen ja lääketieteellisen alan tutkintotavoitteiden saavuttamiseen. Opetus- ja tutkimushenkilökunnan määrään suhteutettuna ylempiä korkeakoulututkintoja tulee valtakunnallisesti tarkastellen hyvin kasvatustieteellisellä ja psykologian alalla. Vastaava osuus on muihin alan yksiköihin nähden heikko kauppatieteellisellä alalla. Yliopisto ei saavuta opettajankoulutustavoitteitaan luokanopettajakoulutuksessa eikä luonnontieteellisellä koulutusosalalla. Humanistisella koulutusosalalla opettajankoulutustavoitteet ylitetään. Yliopiston tulee kohdentaa opettajankoulutuksen voimavarat ylikoulutuksen sijasta opettajatarpeiden mukaisesti.

55 opintopistettä suorittaneiden osuus on usealla yliopiston koulutusaloista muihin alan yksiköiden nähden hyvällä tasolla. Vastaava osuus on kuitenkin valtakunnallisesti tarkastellen heikko teknillistieteellisellä alalla.

Kandipalaute osoittaa, että yliopiston tulee kiinnittää erityistä huomiota opintojen suunnittelun ja tutkielman ohjauksen kehittämiseen. Myös opetusmenetelmien kehittämistyötä tulee opiskelijapalautteen perusteella tehostaa.

Opiskelijavalintojen uudistaminen ja tutkintojen uudistamistyö on edennyt. Yhteiset opinnot kandivaiheessa lisääntyvät ja yliopisto on siirtymässä syksyn 2014 valinnoissa laajempiin hakukohteisiin humanistisessa, yhteiskuntatieteellisessä sekä kasvatustieteiden tiedekunnissa. Yliopisto on kehittänyt myös koko korkeakoulun kattavan opiskelijapalautejärjestelmän. Ministeriö pitää hyvänä, että auditoinnin osana paneudutaan myös opiskelijoiden kiinnittymiseen opintoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää myönteisenä sitä, että yliopisto on kiinnittänyt huomiota opetuspainotteisissa tehtävissä toimivien henkilöiden tutkimusmahdollisuuksien parantamiseen ja opettajan urapolun kehittämiseen.

Itä-Suomen, Tampereen ja Turun yliopistojen perustama koulutusvientiyhtiö luo edellytyksiä koulutusviennin kehittämiseksi liiketoiminnaksi yliopiston vahvuusalueilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä voimavarojen yhdistämistä koulutusliiketoiminnassa ja kannustaa yliopistoja mahdollisuuksien mukaan laajentamaan yhteistyötä vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Yliopisto on edennyt vientihankkeissa myös KiVa Koululisenssien kautta. Uudistunut Brahea -keskus luo vahvemmat edellytykset täydennyskoulutuksen ja työelämän kehittämiseksi.

2.2 TUTKIMUS

Yliopiston kansainvälisten tiedejulkaisujen määrä on samalla tasolla kuin 2000-luvun alussa. Koko yliopistosektorin julkaisumäärä kasvoi samassa ajassa runsaan neljänneksen. Yliopiston tutkimuksen vaikuttavuus bibliometricsien tulosten perusteella on maailman keskitasoa, mutta parhaan tutkimuksen vaikuttavuus jää sen alapuolelle. Maailman keskitason yliopisto saavuttaa bio- ja ympäristötieteissä, lääke- ja terveystieteissä sekä yhteiskuntatieteissä. Yliopistolla on yksittäisiä kärkialoja luonnontieteissä, bio- ja ympäristötieteissä, lääke- ja terveystieteissä sekä yhteiskuntatieteissä. Yliopiston toiminnan perustan muodostaa korkeatasoinen monialainen ja tieteidenvälinen tutkimus, mitä taustaa vasten kaikkia

tieteenaloja koskeva tutkimuksen kokonaisarviointi 2015 on tervetullut lähestymistapa aiempien vahvuusala-arviointien sijaan. Yliopisto on huomionnut Suomen Akatemian tieteenala-arvioinneista fysiikan kansainvälisen arviointiryhmän suosituksia yhteistyöstä Åbo Akademin kanssa.

Yliopisto on suunnitelmallistanut tutkimuksen infrastruktuurihankintojaan paikallisessa yhteistyössä erityisesti bio- ja lääketieteiden aloilla. Biokeskus Suomen rooli ja toiminnan vakiinnuttamistoimet eivät ilmene raportoinnista. Yliopisto on lisännyt ulkopuolisen rahoituksen hakemisen tukitoimia mm. ERC-kelpoisuuden nostamiseksi. Yliopiston tulos kilpaillun rahoituksen kotiuttamisessa voisi profiloitumiseen nähden olla nykyistä korkeampi. Suomen Akatemian rahoitus on 11,2 % ja Tekesin 2,1 % kokonaisrahoituksesta.

Yliopisto on ensimmäisten joukossa toteuttanut mittavan tohtorikoulutuksen uudistuksen systemaattisen, korkeatasoisen, ohjatun ja kestoltaan hallitun tohtorikoulutuksen järjestämiseksi tohtorikoulutettavilleen. Opetus- ja kulttuuriministeriö odottaa, yliopiston kehittävän korkeakoulusykleihin kohdistuvia toimenpiteitä kokonaisuutena.

Yliopisto on kehittänyt tutkijan- ja opettajanuriaan mm. pyrkimällä vahvistamaan tutkimusmahdollisuuksia opetuspainotteisissa tehtävissä, vahvistamalla tutkijakollegiumeja, sapattivapaaajärjestelyin, palkkaamalla seitsemän henkilöä vakinaistamispolulle ja suunnittelemalla lisäävänsä vakinaistamispolkutehtäviä kuudella vielä tänä vuonna. Tutkijanurarakenteen kehittämisen näkökulmasta tärkeää on löytää strategian pohjalta tasapaino ensimmäiselle ja muille portaille sijoittuvien kesken. Yliopiston tulee edelleen kehittää tohtorintutkinnon jälkeistä tutkijanuraa. Yliopistosta valmistuu tällä hetkellä selkeästi tavoiteltua enemmän tohtorin tutkinnon suorittaneita.

Yliopistolla on käytössä myös urakehitysmalli, jossa yliopistossa jo töissä oleva henkilö voidaan siirtää portaalta toiselle ilman avointa hakua uralla tapahtuneen edistymisen perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö kehottaa huolehtimaan asianmukaisesta sisäisestä tiedottamisesta henkilökunnan tasavertaisten mahdollisuuksien turvaamiseksi.

Yliopistolla on käynnissä useita toimenpiteitä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden paremmaksi huomioon ottamiseksi toiminnassa ja olemassa olevien käytänteiden tehostamiseksi. Yliopisto on alueellisesti vahvasti verkottunut ja on mukana alueen kasvusopimus- ja INKA- yhteistyössä. Yliopiston monipuolinen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen keinovalikoima kattaa myös kansalaisille laajemmin ja lapsille suunnattua toimintaa, mukaan lukien Lasten yliopisto. Yliopisto on tutkimuksen tuloksia soveltaessaan ja hyödyntäessään käyttänyt Tekesin TUTLI-rahoitusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toivoo jatkossakin aktiivisuutta yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja näkyvyyden vahvistamisessa yliopiston korkeakoulu- ja tiedepoliittisen aseman tukemiseksi.

Suomen Akatemian kasvitieteen tieteenala-arvioinnin seurantaraportin (2014) mukaan kasvitieteen taso on yliopistossa pysynyt korkealla, kansainvälisellä tasolla. Tutkimuksessa on pystytty säilyttämään tarkka fokus ja julkaisemiseen kansainvälisissä korkean tason julkaisuissa on panostettu.

3. JOHTAMINEN, TALOUS JA RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä, että yliopisto on tunnistanut tarpeen selkeyttää sisäistä rakennettaan ja toimeenpannut kehittämistoimenpiteitä. Erillisten laitosten toimintaedellytyksiä on vahvistettu yhdistämällä ja siirtämällä toimintoja tiedekuntien yhteyteen. Erillisten laitosten lukumäärä on laskenut kahdestatoista seitsemään. Yliopisto on onnistuneesti vapauttanut voimavaroja tilaohjelman kautta. Toimintaa on tehostettu myös prosessien sähköistämällä.

Yliopisto on edistänyt paikallista yhteistyötä kaupungin ja erityisesti Åbo Akademin kanssa. Yliopistoilla on yhteisiä yksiköitä samoin kuin yliopistolla on yhteisiä toimintoja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa. Turun yliopisto on valmistellut Åbo Akademin kanssa geotieteiden toimintojen sijoittamista yhteisiin tiloihin syksystä 2016 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö kannustaa yliopistoa jatkamaan paikallisen yhteistyön edistämistä ja harkitsemaan olisiko entistä vahvempia synergiaetuja saavutettavissa myös yhteistyöstä Turun ammattikorkeakoulun kanssa.

Valtioneuvosto teki 5.9.2013 periaatepäätöksen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen koko-naisuudistuksesta. Periaatepäätöksen mukaiset Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Työterveyslaitoksen kansainväliset arvioinnit julkistettiin toukokuussa 2014. Arviointien suositusten perusteella ao. tutkimuslaitosten toimintoja tai osia ei siirretä korkeakouluihin. Yliopisto kuitenkin on arviointien suositusten toimenpiteissä luontainen korkeakoulukumppani ao. tutkimuslaitoksille edustamiensa tieteenalojen perusteella. Yliopistoa pyydetään ottamaan toiminnassaan huomioon terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategiaan sekä kansallisen syöpäkeskusrakenteen perustamiseen liittyvät valmistelut.

Yliopisto on henkilöstön kehittämisohjelmassa sitoutunut strategiansa mukaisesti henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Lisäksi henkilöstön eläköityminen tarjoaa yliopistolle mahdollisuuksia uudistaa rekrytointipolitiikallaan henkilöstörakennetta strategisten tavoitteiden mukaiseksi.

Yliopiston tuloskehitys on ollut kohtuullinen kaudella 2011-2013, mutta vuoden 2013 tulos oli edellistä vuotta heikompi. Tulos oli 2,7 % kokonaistuotoista, eli se on tyydyttävällä tasolla. Tulos ilman sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli 0,5 %, mitä voidaan pitää melko heikkona. Mahdollisten sopeuttamistoimien suhteen ministeriö korostaa, että yliopiston tulee noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja huolehtia opiskelijoiden oikeusturvasta.

Omavaraisuusaste (78 %) ja maksuvalmius (QR=2,67) ovat erinomaisella tasolla. Kilpailtu tutkimusrahoitus suhteessa kokonaisrahoitukseen oli 16,1 % (tavoite 2016 on 19 %).

Yliopiston on varauduttava siihen, että julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden seurauksena valtion rahoitukseen ei ole odotettavissa lähivuosina merkittäviä määrärahalisäyksiä. Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan laskennallisen perusrahoituksen taso. Yliopiston suhteellinen asema on vahvistunut vuodesta 2014 vuoteen 2015 usealla koulutuksen perusteella määräytyvällä perusrahoituksen laskentakriteerillä. Vastaavasti asema on heikentynyt erityisesti kansainvälisen rahoituksen ja avoimen yliopiston ja erillisten opintojen perusteella määräytyvissä perusrahoituksen laskentakriteereissä.

Yliopisto on jo raportointinsa ja strategiansa seurantaindikaattorien perusteella onnistunut arvioimaan uudelleen julkaisuprofiiliaan ja kasvattamaan korkeimmiksi arvioidussa tasoluokissa julkaistavien julkaisujen määrää, mikä huomioi osaltaan yliopistojen rahoitusmalliin tehtäviä muutoksia vuoden 2015 alusta alkaen.

Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja Suomen Akatemian kautta kilpailtuna rahoituksena tapahtuva profiloitumisen vahvistamisen lisäpanostus avaavat yliopistoille uusia rahoitusmahdollisuuksia.

4. RAPORTOINTIA EDELLYTTÄVÄT JATKOTOIMET

Yliopistoa pyydetään raportoimaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013-2016 sopimuksessa määriteltyjen keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä.

LIITTEET

- Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen palaute yliopistoille syksyllä 2014
- Katsaus yliopistojen talouteen ja henkilöstöön
- Yliopistojen koulutusalojen asemoituminen valtakunnallisessa kokonaisuudessa
- Yliopistotutkimuksen vaikuttavuus ja tuottavuus päätiiteenaloittain 2010-luvun alussa
- Kandipalautteen tulokset syksy 2013 ja kevät 2014

Turun yliopiston määrälliset tavoitteet kaudelle 2013-2016

	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2013-2016	Tavoitteen tot.-% 2013		Tot. muutos-% 2012-2013	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Ylemmät korkeakoulututkinnot									
Humanistinen koulutus	277	316	347	313	295	118 %	106 %	10 %	6 %
Kasvatustieteellinen koulutus	227	278	220	242	260	85 %	86 %	-21 %	-3 %
Yhteiskuntatieteellinen koulutus	144	139	140	141	125	112 %	108 %	1 %	-2 %
Psykologian koulutus	27	32	44	34	30	147 %	112 %	38 %	16 %
Terveystieteiden koulutus	36	44	40	40	40	100 %	105 %	-9 %	10 %
Oikeustieteellinen koulutus	133	130	144	136	140	103 %	99 %	11 %	5 %
Kauppatieteellinen koulutus	204	227	290	240	260	112 %	104 %	28 %	9 %
Luonnontieteellinen koulutus	162	192	234	196	245	96 %	84 %	22 %	6 %
Teknillistieteellinen koulutus	24	29	36	30	30	120 %	87 %	24 %	4 %
Lääkietieteellinen koulutus	122	132	100	118	140	71 %	85 %	-24 %	-7 %
Hammaslääketieteellinen koulutus	23	18	38	26	35	109 %	95 %	111 %	48 %
Yhteensä	1 379	1 537	1 633	1 516	1 600	102 %	96 %	6 %	4 %

Tohtorin tutkinnot

152	182	162	165	156	104 %	105 %	-11 %	5 %
-----	-----	-----	-----	-----	-------	-------	-------	-----

Alemmat korkeakoulututkinnot

1 426	1 453	1 461	1 447	1 500	97 %	92 %	1 %	0 %
-------	-------	-------	-------	-------	------	------	-----	-----

Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä

643	729	799	724	550	145 %	114 %	10 %	6 %
-----	-----	-----	-----	-----	-------	-------	------	-----

Suomesta lähteneiden tai Suomeen saapuneiden vaihto-opiskelijoiden määrä (vaihdon kesto yli 3 kk)

1 016	939	1 032	996	1 100	94 %	90 %	10 %	0 %
-------	-----	-------	-----	-------	------	------	------	-----

13 toteuman suhde 11-13

Tunnuslukutavoitteet	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2016	Tavoitteen tot.-% 2013		keskiarvoon	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Tohtoritutkinnot / tutkijanuravaihe IV henkilötyövuodet	0,54	0,66	0,58	0,59	0,70	82 %	91 %	97 %	103 %
Vähintään 55 op. suorittaneiden osuus	31,3	31,9	32	31,8	35,0	92 %	89 %	101 %	105 %
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,91	2,10			2,20				
Kilpailtu tutkimusrahoitus / kokonaisrahoitus	16,7	15,7	16,1	16,2	19,0	84 %	90 %	99 %	101 %
Ylemmät korkeakoulututkinnot / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,80	0,90	0,93	0,88	1,00	93 %	90 %	106 %	106 %
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus (väh. 1 vko) / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,74	0,64	0,60	0,66	0,50	120 %	91 %	91 %	101 %